

У наступні роки вчений дедалі більше уваги приділяє характеру взаємовідношень між біотичною і соціальною формами організації на планеті, розкриттю кібернетичної суті цих взаємовідношень, обґрунтовує концепцію соціосфери як складної саморегульованої надсистеми. Розвиваючи вчення В.І. Вернадського, Михайло Андрійович досліджує функціональну роль у біосфері й соціосфері «плівки життя», показує темпи її деградації під впливом господарського використання, доводить необхідність її охорони, розумного керування екологічними, економічними, демографічними, соціальними та іншими процесами в соціосфері.

М.А. Голубець опублікував понад 500 праць (у т.ч. 17 монографій) з питань ґрунтознавства, ботаніки, лісової фітоценології, екосистемології, геосоціосистемології. Він редактор 20 колективних праць і монографій. У вересні 2010 року завершив написання книги «Середовищезнавство (інвайронментологія)», редагує рукопис брошури «Типологічне впорядкування різноманітності лісових угруповань України».

Під керівництвом Михайла Андрійовича захищено 2 докторські та 15 кандидатських дисертацій.

М.А. Голубець — відомий громадський і політичний діяч. Упродовж 1990–1994 рр. був депутатом Верховної Ради України, головою підкомісії з питань екології та охорони навколишнього природного середовища; протягом 1995–1996 рр. — членом Львівського облвиконкому, а з 1996 року є членом Львівського міськвиконкому, заступником голови Львівської крайової організації Конгресу української інтелігенції. У грудні 1991 р. брав участь у Біловезькій зустрічі глав України, Білорусі та Росії, яка стала вирішальним кроком до припинення існування СРСР.

Ученого нагороджено Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1980), орденом «За заслуги» III ступеня (1998).

Наукова громадськість, колеги та друзі вітають Михайла Андрійовича з ювілеєм, зичать міцного здоров'я, невичерпної енергії, творчих успіхів.

70-річчя академіка НАН України Г.В. ЄЛЬСЬКОЇ

15 жовтня виповнилося 70 років визначному вченому в галузі молекулярної біології академікові НАН України Ганні Валентинівні Єльській.

Г.В. Єльська народилася в 1940 р. у Донецьку. Після закінчення із відзнакою Донецького медичного інституту в 1965 р. стала аспіранткою Інституту біохімії НАН України у відділі нуклеїнових кислот. У 1968 р. Ганна Валентинівна достроково захистила кандидатську, а в 1976 р. — докторську ди-

сертації. З 1978 року працює в Інституті молекулярної біології і генетики НАН України, де подолала шлях від завідувача відділу механізмів трансляції генетичної інформації до директора, яким її обрано в 2003 р.

Фундаментальні дослідження Г.В. Єльської були сконцентровані на вивченні факторів і молекулярних механізмів, які зумовлюють ефективність і точність експресії геному на рівні трансляції у вищих еукаріотів. Уперше на прикладі білків молока

показано, що в регуляції синтезу специфічних білків надзвичайно важливу роль відіграє адаптація набору тРНК та аміноацил-тРНК синтетаз (ARSas) до амінокислотного складу білків, що певний час інтенсивно синтезують спеціалізовані клітини. Пізніше явище «функціональної адаптації тРНК» було підтверджене в зарубіжних лабораторіях на інших еукаріотичних об'єктах.

Ганна Валентинівна була серед перших учених, котрі отримали докази унікальної структурно-функціональної організації апарату трансляції у вищих еукаріотів, зумовленої компартименталізацією метаболічних процесів у еукаріотичній клітині. Під її керівництвом було проведено комплекс досліджень — від перших спостережень про наявність високомолекулярних комплексів ARSas у тваринних тканинах та зміну їхнього складу за різних патологічних і фізіологічних станів організму до нещодавно отриманих доказів участі фактора елонгації EF-1 у створенні «незвичайних» комплексів та його ролі разом з ARSas у «каналюванні» тРНК/аміноацил-тРНК у циклі елонгації поліпептидного ланцюга.

Фундаментально-прикладний напрям діяльності відділу, очолюваного Г.В. Єльською, — це створення новітніх аналітичних систем (біо- та хемосенсорів) на основі різноманітних електрохімічних перетворювачів і біологічного матеріалу або біоміміків синтетичного походження. Найвагоміші результати отримано в розробленні сенсорів для медичної діагностики, потреб біотехнології, харчової промисловості, охорони довкілля. Визнанням пріоритетності й важливості досягнень у галузі біосенсорної технології можна вважати кілька міжнародних грантів, тісну кооперацію з провідними науковцями Японії, Франції, Німеччини, Великої Британії, Італії, численні доповіді на наукових форумах.

Творчий доробок Ганни Валентинівни становлять понад 350 наукових праць, зокрема 6 монографій, 10 авторських свідоцтв на винаходи й патентів. 1986 р. за

цикл робіт зі структурно-функціональних особливостей транспортних рибонуклеїнових кислот (тРНК) та аміноацил-тРНК синтетаз (ARSas) тваринного походження Г.В. Єльській зі співавторами присуджено Державну премію Української РСР у галузі науки та техніки. Під її керівництвом підготовлено 26 кандидатів та 5 докторів біологічних наук.

Ганна Валентинівна — голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій, віцепрезидент Українського біохімічного товариства, член Комісії з питань подальшого підвищення ефективності діяльності НАН України, керівник науково-технічної програми НАН України «Сенсорні системи для медико-екологічних та промислово-технологічних потреб», голова групи науково-організаційного супроводу комплексної програми НАН України «Фундаментальні основи молекулярних та клітинних біотехнологій». Вона головний редактор часопису «Biopolymers and cell», член редколегії наукових журналів «Ukrainica Bioorganica Acta», «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів», член редакційної ради часописів «Український біохімічний журнал» і «Біотехнологія».

Професійні досягнення дослідниці відзначено Премією НАН України ім. О.В. Палладіна (1976), Почесними Грамотами Президії Верховної Ради УРСР (1982) та України (2004). Г.В. Єльська — заслужений діяч науки і техніки України (1998), лауреат десятої загальнонаціональної програми «Людина року» в номінації «Вчений року». Нагороджена «Знаком Пошани» Київського міського голови (2004), знаком «Відмінник освіти України» (2005), Золотою медаллю Української федерації вчених (2006, 2008), Орденом княгині Ольги III ступеня (2009), відзнакою «European Quality Award».

Наукова громадськість, колеги й учні щиро вітають Ганну Валентинівну з ювілеєм, зичать активного довголіття, творчої наснаги та нових злетів наукової думки.